

17. listopad, to je pro mě událost, kdy šedá jednodušnost byla vystřídána touhou po barevnosti, kterou nese svoboda. Natolik jsme si na barevný život ve svobodě zvykli, že už ji bereme téměř automaticky. Lehce zapomínáme na časy před listopadem, třeba na nesvobodu voleb, na jednotné zboží v krámech, na jednotvárné zpravodajství, na omezenost přístupu k pořádnému vzdělání, na sledování agenty STB, o zločinech režimu 50tých let ve vykonstruovaných procesech s letci, řeholníky, atd., ani nemluvě. Nedávno objevené nahrávky procesu s R. Slánským jsou nejen pro mladší generace už jen slabým dozvukem jiného světa. Je to dávno, paměť zeslábla. A nevím, rozmlžili jsme si ji sami, nebo nám někdo pomohl? Z naší společnosti, ať jsme jakkoli různí, dnes nejvíce slyšíme ty vnitřně vystrašené různými pseudo-hrozbami, a na druhé straně aktivistické skupiny s nálepkou pravdoláskařů, která (pro mě naprosto nepochopitelně) získala pohoršlivý nádech. Zbytek společnosti se jeví příliš unavený, upracovaný. Podle výsledků voleb to vypadá, jakoby velká část potřebovala shodit odpovědnost za své životy na někoho jiného a v klidu žít. Vložit ji na silné vůdce, na ty, kteří se tváří, že mají pochopení, nebo že nás zachrání před smyšlenými nebezpečími ekonomického rázu, nebo spojenými s migrací. V předních pozicích se pak usazují ti, kteří uměli přesvědčit o své síle a zkratkovitých řešeních. Často je provází nacionalismus, nebo odmítání Západních ideových struktur, které jsou vykreslovány v těch nejčernějších barvách. Bují tu iracionální úvahy, tendence přijímat různé informace, bez ohledu na jejich pravdivost. Mnohde roste i agresivita vycházející z jednoduchých vzorců označení nepřátel: jednou je to EU a spojenci v NATO, jindy cizinci, nebo národnostní menšiny, či menšiny profesní, jako jsou novináři. Například dnes nám ze dveří fary někdo strhnul nálepkou „Hate free zone“ označující místo, kde se snažíme být otevření všem, a tak bojovat proti rostoucí nenávisti. Chybí tu zájem zabývat se růzností názorů, růzností přístupů k pohledu na svět, a s tím upadá vlastně i demokracie, která by měla být schopná rozhovoru, schopná hledat to nejlepší z široké palety možností.

Zdá se mi, že mezi námi ubývá také základních morálních hodnot a norem, které bychom si měli vštěpovat od malička v rodinách a ve školách, skrze rozumná média, nebo skrze poselství osobností politického či uměleckého světa. Tedy hodnot, které naše jednání a uvažování udržují v určitých hranicích. A v prostředí, kde se jich nedostává, se žije čím dál hůř. I když se evidentně umíme dobře přizpůsobovat novým poměrům a nastavením, zdá se, že nepřímou úměrou, jak naše společnost bohatne hmotně, ubýváme na druhé straně duchovně, kulturně i hodnotově. Všechno se poměřuje individuálním pohledem. Někomu nevádí krácení daní, někomu nevádí lež, nebo manipulace s informacemi, pohrdání ústavou, a uvidíme, jak to dopadne s odklizením dětí do zahraničí. Svoboda ztratila rozměr odpovědnosti, ... za bezcitnost se dnes už nikdo zřejmě nemusí stydět. Mnohým z nás k životu stačí mít práci, prostředky na živobytí a zábavu, mít kde bydlet. Aktivní zájem o dění v politice (a ve společnosti vůbec) komplikuje nepřehlednost faktů a množství desinformací. K smíchu bývá ten, kdo vznese nárok na pravdivost, poctivost, čest. Mizí schopnost něco obětovat, zachovat rovná záda i za cenu ztrát. Třeba funkcí, vlivu, nebo různých ekonomických výhod. Morálně pevné osobní postoje tu jsou, ale je hrozně těžké se k nim prokousat vším ostatním. Vytrácí se také potřeba péče o mezilidské vztahy, jakož i potřeba myslet na bolesti naší společnosti: to můžeme snadno pozorovat skrze čím dál častější útoky na neziskové organizace, které přeci v mnohém zaplňují místo tam, kde selhává stát. Žijeme si povětšinou ve svých malých světech, ze kterých nemáme potřebu vystrčit nos.

Kam se podělo to, co zástupy lidí kdysi zvedlo z křesel, přimělo vyjet do Prahy? Kde jsou ti, kdo na Letné zvonili klíči? Proč tam tehdy jeli? Ano, chtěli změnu. Ale byl snad už tehdy v 89 pod povrchem touhy patřit na Západ, jen sobecký sen o bohatství? Nebo mylné přesvědčení, že s ním se to dobré mezi lidmi samo objeví? Dnes už tušíme, že na úroveň Západních zemí nevystoupáme, pokud si nebudeme vštěpovat právě i hodnoty, které tamní společnosti pracně budují, o které samy zápasí, a které je pak nesou. Je mnoho úhlů pohledu na svět, ale to, co nás může spojit, jsou právě tyto hodnoty, shoda na morálních principech lidského soužití. Zápas o ně není jen monopolem křesťanství, nýbrž obecně lidské společnosti. Pokud na nich nebudeme stát od nejobyčejnějšího každodenního fungování, dál se nedostaneme. Společnost totiž může být dočasně bohatší, a přitom těžce strádat. Nemám statistiky, ale vím, že mnozí, co si vytyčili za cíl pouze mít práci, uspět v platovém ohodnocení, mít dostatek prostředků na užívání si života, že všichni spokojeni nejsou. Že mnozí vyhledávají odbornou pomoc pro vnitřní neklid, deprese z nejisté budoucnosti, pro chybějící hlubší ukotvení a naplnění vlastního života.

Ale nechtěl jsem dnes mluvit jen o bolestech a připojit se tak ke všeobecnému nářku. Myslím totiž, že nic není ztraceno. Lidské pokolení je adaptabilní i směrem k lepšímu. Jen je třeba dát si práci a začínat pořád znovu. Od úsměvu v rozhovoru s prodavači v obchodech, slušného zacházení s podřízenými, citlivosti k sociálně slabým. Tady v Boleslavi by nám prospěla zvýšená péče o pracovníky z ciziny. Ne je honit a kritizovat, ale dát také prostor k životu. Ustoupit od pojetí odlidštěné pracovní síly. Myslím, že bychom všeobecně měli omezit vulgarity a také dávat slušně najevo, že se nám nelíbí, když je používají naši vzorové, kteří by nás měli spíše pozvedat. Tohle není málo.

A navzdory všemu, co se zdá být špatně, věřím, že je naše společnost stále schopná změny směru. Nežije se tu špatně. Máme slušná veřejnoprávní i jiná média. Nezávislé soudy s policií stále snad fungují - můžeme se tak domoci spravedlnosti. Povětšinou netrpíme nouzí, a když ano, hledáme řešení, směr sociálního nastavení našeho státu více méně držíme. Máme dobré školy, dobré zdravotnictví, máme různé možnosti. Smíme si volit, smíme se ozvat, shromažďovat, vyjádřit nesouhlas, žádat demise a nikdo nás za to nezavírá.

A poslední věc: Jako farář vím, že mít naději je dost pracné. Není lehké při všech těch alarmujících signálech vidět také to dobré. Věřit, že věci mohou nabrat lepší směr. Sám občas propadám beznaději. Václav Havel napsal: "*Naděje není to přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl - bez ohledu na to, jak to dopadne.*" Má pravdu, ale na můj vkus si příliš připouštěl absurditu toho, jak věci kolem něj po listopadu 89 dopadaly. Proto ten výrok dnes zkusím trochu otočit. Když budeme dělat věci, které mají smysl, pak mám pevnou naději, že na tom naše společnost bude opravdu lépe. Zkousím totiž věřit ve velký potenciál té rozumné, byť třeba ještě mlčící většiny. Tuhle naději bych vám dnes chtěl předat, jako hráz proti rezignaci nad stavem společnosti. Zaměřujme se na její zlepšování podle svých možností, od všedních věcí, po zásadní úsilí něco měnit, a nepřestávejme se ptát, nikoli po výhodnosti, ale především po hlubším smyslu a směru našeho konání.

J. Hudec